

1. Allah'ın Zâtî Sıfatları

Bu sıfatlar yalnızca Allah'a mahsus olan, başka varlıklarda bulunmayan sıfatlardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1- Vücûd: Allah'ın var olması demektir. Onun varlığı kendindendir, var olması kendi zâtının varlığı gereğidir. Diğer varlıklar gibi kendisini var edecek bir başkasına ihtiyacı yoktur. Zaten başkasına muhtaç olan ilâh olamaz. Allah'ın varlığı her şeyden öncedir. Halbuki etrafımızda gördüğümüz bütün varlıklar sonradan meydana gelmiştir. Sonradan var olanlar, adından anlaşılacağı üzere bir başkası tarafından var edilmişlerdir; yani bunlar var olabilmeleri için Allah'ın kendilerini var etmesine muhtaçtırlar. Yüce Allah kendisinden olan bu varlığını devam ettirmek için de hiç bir yere ihtiyaç duymaz. Onun yok olduğu hiçbir an düşünülemez.

2- Kıdem: Allah'ın varlığının ezelî olması, başlangıcının evvelinin, öncesinin olmaması demektir. Hiçbir şey yok iken, bu evren yaratılmadan önce de O vardı. Allah'ın varlığı şu anda, önceki tarihlerde başlamıştır demek asla doğru olmaz. Böyle bir tarih vermek ancak sonradan olan varlıklar için söz konusudur; çünkü onlar önce yok iken sonradan var olmuşlardır. "O, her şeyden öncedir; kendisinden sonraya hiçbir şeyin kalmayacağı sondur; varlığı apaçıktır; gerçek mahiyeti insan için gizlidir. O her şeyi bilir." (Hadid Sûresi: 3. âyet.)

3- Bekâ: Allah'ın sonsuza deşin ebedî olarak var olması demektir. Allah ezelden beri var olduğu gibi sonraya doğru da, ebediyen varolacaktır. Onun için yokluk, yok olduğu an düşünülemez. Bu ancak sonradan bir başkası tarafından var edilenler için söylenebilir; çünkü onlar önce yok iken, sonradan var olmuşlardır. "Yeryüzünde bulunan her şey fânîdir, gelip geçici, yok olucudur. Ancak Yüce ve Cömert olan Rabb'imizin varlığı bâkîdir, ebedidir, son bulmaz." (Rahmân Sûresi: 26-27. âyetler.)

4- Vahdaniyet: Allah'ın bir ve tek olması demektir. O zâtında, sıfatlarında ve işlerinde bir olup eşi, benzeri ve ortağı olmayandır. İslâmiyet Allah'ın tek oluşu inancı üzerine kurulmuş bir dindir ve bu özelliği ile diğer ilâhî dinlerle aynıdır. "Ey Muhammet deki: Allah bir tektir, O hiçbir yere muhtaç değildir. Doğurmamış ve doğmamıştır. Hiçbir şey Ona denk değildir." (İhlâs Suresi.)

5- Kıyam Bi-nefsihi: Varlığının kendisinden olması demektir. O varlığı için bir iken Allah kendi zâtının gereği olarak vardı. Var olması varlığını devam ettirmesi için hiçbir şeye muhtaç değildir. Her şeyin yaratıcısı olan Allah dilerse onları var eder, varlıklarını devam ettirir, dilerse yok eder. "Allah, Ondan başka tanrı olmayan diri ve her an yaratıklarını gözetip duran, hiçbir şeye muhtaç olmayandır." (Al-i Imran Sûresi: 2. âyet.)

6- Muhâlifetün li'l - Havâdis: Sonradan olanlarla benzememek demektir. Allah sonradan varolan varlıkların hiçbirine benzemez. Biz Onu nasıl düşünürsek düşünelim, O bu düşündüklerimizden, hatır ve hayalimizden geçen şeylerin hepsinden başkadır ve hiçbirisine benzemez. "Onun benzeri hiçbir şey yoktur. O iştiridir, görendir." (Şûra Sûresi: 11. âyet.)

Allah'ın Sübûtî Sıfatları

Bu göreceğimiz sıfatların benzerleri sınırlı ve vasıtalı olarak insanlara verilmiş olsa da, Allah'ın kendisine has olan bu sıfatları sınırsızdır ve herhangi bir vasıtaya muhtaç değildir.

1- Hayat: Allah'ın diri ve canlı olması demektir. Allah ezelî ve ebedî olan hayat ile diri ve canlıdır. Onun için ölüm, uyku, dalgınlık, gaflet gibi şeyler asla düşünülemez; çünkü bu ve benzeri şeyler eksiklikler, güçsüzlüktür. O daima hayat sahibidir. "Ölümsüz, diri olan Allah'a güven, Onu özenerek tesbih et." (Furkan Sûresi: 58. âyet.)

2- İlim: Allah'ın her şeyi bilmesi demektir. Evrendeki hiçbir şey Onun bilgisinin dışında değildir. Allah'ın ilmi her şeyi kuşatmıştır. Onun ilmi ezelîdir, sınırsızdır, hiçbir şey Onun ilminin dışında meydana gelmez. İnsanların ilmi ise, sonradan kazanılan, belli ve sınırlı bir ilimdir. "Görüleni de görülmeyeni de bilen, yücelerin yücesi olan Allah'a göre, aranızdan sözü gizleyen ile açığa vuran ve geceye bürünerek (gecenin karanlığına) gizlenip gündüz ortaya çıkan arasında fark yoktur." (Râd Sûresi: 9-10. âyetler.)

"İçinizde olanı gizleseniz de açıklasanız da Allah onu bilir. Göklerde olanları da yerde olanları da bilir. Allah'ın her şeye gücü yeter." (Al-i Imran Sûresi: 23. âyet.)

3- İrade: Allah'ın dilemesi, istemesi demektir. Allah, dilediği gibi hükmeder, istediğini yapar ve bunları yerine getirmek için hiçbir şeye muhtaç değildir. Hür serbest olarak dilediğini yapar, dilediğini yapmaz. Evrendeki her şey Onun bu sıfatı ile

yaratılmakta ve meydana gelmektedir.

"Bir şeyin olmasını istediğimiz zaman sözümüz sadece OL demektir ve o hemen oluverir." (Nahl Sûresi: 40. âyet.)

4- Kudret: Allahın gücü olması, istediği her şeyi yapabilmesi demektir. Allahın evrende dilediği gibi hükmetmesi, tercihini kullanmaya gücünün, kudretinin yetmesi demektir. Allahın sonsuz, bitmek, tükenmek bilmeyen kudreti ve gücü vardır. Onun ezeli olan güç ve kudretinin dışında kalan hiçbir şey yoktur. Dilerse bu evren gibi daha bir çok evrenler yaratmağa gücü yettiği gibi, yaratıkları bir anda yok etmeğe de gücü yeter. Yıldızlara, aya, güneşe bakarak bu gücün büyüklüğünü, sınırsızlığını, ebediliğini daha iyi kavrarız.

"Şüphe yok ki Allah her şeyi yapmağa, her şeye güç yetirmeğe kâdirdir." (Bakara Sûresi: 20. âyet.)

5- Semi: Allahın her şeyi işitip duyması demektir. Onun işitmesine hiçbir şekilde sınır ve kısıtlama yoktur. İnsanlar belli şiddetteki sesleri işitebilirler. İşitmek için bir takım araçlara ve organlara sahip olmak gerekir. Arada hava olmasa, insanlar birbirlerini duyamazlar. Allahın işitmesi doğrudan doğrudur. Bu türlü araçlara, organlara ihtiyacı yoktur.

"Şüphe yok ki Allah işitendir, bilendir." (Bakara Sûresi: 181. âyet.),

"Bilin ki, Allah işitir ve bilir." (Bakara Sûresi: 244. âyet.)

6- Basar: Yüce Allahın her şeyi görüp gözetmesi olmak demektir. Onun görmesinden hiçbir şey uzak ve gizli değildir, göremeyeceği hiçbir şey ve yer yoktur. Onun görmesine uzaklık, yakınlık veya aşırı aydınlık gibi yaratıklarla ilgili şeylerin hiçbir şekilde etkisi olmaz. Her yerde olup biten her şeyi görür, bilir ve anında haberi olur.

"Allah yaptıklarınızı hakkıyla görür." (Enfal Sûresi: 244. âyet.)

7- Kelâm: Yüce Allahın konuşması ve söylemesi olmak demektir. Allahın konuşması, sese ve harflere ihtiyaç duymadan olur. Bu ezeli ve ebedî olan sıfatı ile peygamberlerine söylemiş emirler vermiş yasaklarını bildirmiştir. İşte böylece ilâhî kitaplar meydana gelmiştir. Yüce Allahın konuşamaması, dilsiz olması asla düşünülemez.

"Allah Musa ya da hitap ile konuştu." (Nisa Sûresi: 169. âyet.)

8- Tekvîn: Yüce Allahın yoktan var edip yaratması demektir. şu evrende var olan ve varlığını devam ettirmekte olan her şeyi O, ezeli ve ebedî olan tekvin sıfatının gereği olarak yaratmıştır. Allahın yaratmak, yaşatmak, rızkları vermek, bol bol nimetler ihsan etmek, ödüllendirmek, cezalandırmak, affetmek, öldürmek, diriltmek gibi bütün işleri bu sıfatının gereğidir.

"Allah önce mahlûkatı yaratır, ölümden sonra onu tekrar diriltir. Sonunda Ona döneceksiniz." (Rûm Sûresi: 11. âyet.)